

Asia: VN/17575/2021-OKM-72

Luonnos hallituksen esitykseksi SORA-säännösten muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

Näkemyksenne esitykseen sisältyvistä ehdotuksista

Vantaan kaupunki/Vantaan ammattiopisto Varia kiittää mahdollisuudesta lausua hallituksen esityksestä SORA-säännösten muuttamisesta.

Pidämme turvallisuuden näkökulmasta kannatettavana sitä, että opiskeluoikeus voidaan peruuttaa rikosperusteisesti silloin, kun koulutukseen liittyvät käytännön tehtävät edellyttävät iäkkäiden tai vammaisten parissa työskentelyä. Tämä parantaa haavoittuvassa asemassa olevien asiakkaiden turvallisuutta sekä yhdenmukaistaa toimintatapaa työelämän kanssa.

Ehdotuksessa esitetään, että rikosrekisteriotetta saisi kysyä vain kerran. Olisi perusteltua, että rikosrekisteriotetta voisi kysyä uudelleen myös koulutuksen aikana. Pidämme parempana nykyistä sääntelyä, joka antaa mahdollisuuden kysyä otetta tarvittaessa. Koulutuksen määräaikaisten keskeytykset (esim. vanhempainvapaa ja varusmiespalvelu tai pitkät sairauslomat) voivat pidentää opiskeluaikaa merkittävästi, jolloin koulutuksen alussa tarkistetun rikosrekisteriotteen tiedot ovat jo vanhentuneita. Koulutuksen järjestäjä saattaa myös saada tietoonsa seikkoja, jotka puoltaisivat rikostaustaocteen perusteltua pyytämistä. Esitetty sääntely estäisi otteen pyytämisen uudelleen sellaisissa tapauksissa, joissa sen pyytämiseen on vahvat perusteet. Käytännössä ehdotettu sääntely merkitsee sitä, että koulutuksen järjestäjällä ei ole mahdollisuutta varmistaa, onko opiskelija syylistynyt lain tarkoittamiin rikoksiin. Jos on selvää, että koulutus tulee sisältämään jaksoja työelämässä, jossa edellytetään laissa määriteltyjen henkilöryhmien parissa työskentelyä, voisiko rikostaustaocteen selvittää jo opiskelijaksiottovaiheessa. Tämä toki edellyttäisi selkeän sääntelyn.

Kannatamme sitä, että opiskelijan oikeus saada jälkiohjausta lisätään lakiin. Opiskelijoille tarjotaan opiskeluoikeuden peruuttamisen jälkeen ammatillisessa koulutuksessa jälkiohjausta jo nykyisellään.

Kannatamme sitä, että Lupa- ja valvontavirastolle on annettava jatkossa asian vireilläolon lisäksi tieto vireilläolon päättymisestä. Koulutuksen järjestäjille on tärkeää saada selkeä ohjeistus, jossa määritellään missä tilanteissa asian vireilläolo katsotaan alkaneeksi ja milloin päättyneeksi, jotta oppilaitokset osaavat toimia yhteneväisesti. Vireilletulon ja vireilläolon päättymisen määritelmät tulee tarkentaa.

Toivomme tarkennusta siihen, mitä käytännössä tarkoittaa koulutuksen järjestäjän oikeus saada salassapitosäännösten estämättä toiselta koulutuksen järjestäjältä, ammattikorkeakoululta ja yliopistolta opiskeluoikeuden arvioinnin edellyttämät välttämättömät tiedot hakijan opiskeluoikeuden peruuttamista koskevasta päätöksestä ja sen perusteluista, jollei opiskeluoikeutta ole myöhemmin palautettu. Olisi hyvä tarkentaa, missä tapauksissa koulutuksen järjestäjä voi käyttää tätä oikeutta ja millä tavalla kysely tehdään toiseen oppilaitokseen. Opiskelija ei välttämättä anna tietoa, että hän on ollut opiskelijana toisessa oppilaitoksessa.

Kannatamme sitä, että opiskelijan oikeus osallistua koulutukseen liittyviin käytännön tehtäviin tai harjoitteluihin voidaan evätä, jos opiskelija on määrätty laissa tarkoitetulla tavalla huumausainetestiin. Kannatamme, että evääminen voi jatkua, kunnes opiskelija esittää huumausainetestiä koskevan todistuksen tai enintään kuukauden ajan.

Esityksessä ehdotetaan, että opiskeluoikeus voidaan peruuttaa, jos opiskeluoikeuden pidättämistä koskevasta lainvoimaisesta päätöksestä on kulunut kuusi kuukautta eikä pidättämisen peruste ole lakannut. On mielestämme perusteltua, että opiskeluoikeuden pidättäminen ei voi jatkua loputtomiin, vaan asia viedään loppuun asti. Tämä selkeyttää sekä opiskelijan että koulutuksen järjestäjän oikeusasemaa. Täsmentämistä vaatisi myös, miten toimitaan tilanteissa, joissa SORA-prosessi päättyy siihen, että opiskelijan esim. eroaa tai siirtyy toiseen koulutukseen.

Pidämme ehdottoman tärkeänä, että Sora-säädökset koskettavat myös tutkinnon osia, joita suoritetaan sora-alalta. Jos opiskelijan HOKS:iin kirjataan sora-alan opintoja, tulee käydä samanlainen sora-asioita koskeva tiedoksianto ja selvitys kuin koko tutkintoa opiskelevien.

Kommentit ehdotusten vaikutuksista

Useat edellä esitetyt muutokset edellyttävät koulutuksen järjestäjiltä lisää hallinnollista työtä, kuten päätöksenteko ja dokumentointi sekä henkilöstön perehdytystä. Tämä tulisi huomioida koulutuksen rahoituksessa.

Jälkiohjausta tulisi tapahtua myös muiden tahojen toimesta ja yhteistyössä ettei koulutuksen järjestäjille aiheudu tästä kohtuutonta lisätyötä.

Opiskelijan oikeusturvaan tulee kiinnittää huomiota tilanteissa, joissa hänen koulutukseen osallistumisensa on evätty ennen lopullista päätöstä. On tärkeää varmistaa, että rajoitukset ovat ajallisesti rajattuja, perusteltuja ja että prosessi etenee viivytyksettä.

Mitä näkemyksiä teillä on ammatillisen koulutuksen ja korkeakoulujen yhteisestä SORA-oppaasta?

Koulutuksen järjestäjien yhteinen SORA-opas on tarpeellinen, koska se tukee yhdenmukaisia käytäntöjä eri koulutusasteilla ja vähentää tulkinnanvaraisuutta. Oppaassa tulisi kuvata selkeästi prosessin vaiheet, roolit ja vastuut, huumausainetestauksen käytännön toteutus, tietosuoja. Oppaassa tulisi olla esimerkkitapauksia. Sen tulisi olla riittävän täsmällinen ja käytännönläheinen. Sitä tulisi päivittää säännöllisesti oikeus- ja soveltamiskäytännön muuttuessa. Siinä tulee huomioida eri koulutusasteiden erityispiirteet SORA-asioissa.

Muut huomiot esitysluonnoksesta

-

Ahtee Eeva
Vantaan kaupunki / Sivistystoimi